TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. spalio 1 d.*

Byloje C-103/08

dėl *Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg* (Austrija) 2008 m. vasario 29 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2008 m. kovo 6 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Arthur Gottwald

prieš

Bezirkshauptmannschaft Bregenz,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann, teisėjai M. Ilešič, A. Tizzano (pranešėjas), A. Borg Barthet ir E. Levits,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas J. Mazák,
posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. kovo 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— A. Gottwald, atstovaujamo *Rechtsanwälte* H. Frick ir T. Dietrich,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos E. Riedl ir G. Eberhard,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos N. Yerrell, G. Braun ir D. Maidani,

susipažinęs su 2009 m. balandžio 30 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su EB 12 straipsnio aiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas sprendžiant ginčą tarp A. Gottwald ir *Bezirkshauptmannschaft Bregenz* (Brėgenco pirmosios instancijos administracinis teismas) dėl pastarojo skirtos baudos už kelių mokesčio nesumokėjimą.

Teisinis pagrindas

Nacionalinės teisės aktai

3 2002 m. Federacinio kelių mokesčio įstatymo (Bundesstraßen-Mautgesetz 2002, BGBl. I, 109/2002) 10 straipsnio 1 dalies redakcijoje, taikytinoje pagrindinėje byloje (BGBL. I, 82/2007, toliau – *BStMG 2002*), numatoma:

„Už dviračių arba keturračių transporto priemonių, kurių didžiausia leidžiamoji bendroji masė neviršija 3,5 t, važiavimą mokamu keliu turi būti mokamas laikinis kelių mokestis“.

4 *BStMG 2002* 11 straipsnio 1 dalyje numatoma:

„Laikinis kelių mokestis turi būti sumokamas prieš važiuojant mokamu keliu, transporto priemonėje priklijuojant kelių mokesčio vinjetę.“

5 *BStMG 2002* 13 straipsnio 2 dalyje, kurioje reglamentuojama nemokamos vinjetės išdavimo piliečiams, turintiems neįgalaus asmens pažymėjimą, procedūra, teigiama:

„Federacijos socialinių reikalų ir neįgaliųjų tarnyba (*Bundesamt für Soziales und Behindertenwesen*), neįgaliųjų, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijoje ir kurie turi teisę eksploatuoti bent keturratę transporto priemonę, kurios didžiausia leidžiamoji bendroji masė neviršija 3,5 t, prašymu, jei jie pagal Federacinio neįgaliųjų įstatymo (Bundesbehindertengesetz) <…> 40 straipsnį turi neįgalaus asmens pažymėjimą, kuriame nurodyta, jog asmuo turi nuolatinę sunkią vaikščiojimo negalią ar dėl ilgalaikio sveikatos sutrikimo ar aklumo negali naudotis visuomeniniu transportu, nurodytos kategorijos transporto priemonių atžvilgiu turi nemokamai išduoti metinę vinjetę.“

6 *BStMG 2002* 20 straipsnio 1 dalyje numatoma:

„Transporto priemonių vairuotojai, kurie važiuoja mokamu keliu tinkamai nesumokėję kelių mokesčio, padaro administracinį pažeidimą ir yra baudžiami pinigine bauda nuo 400 iki 4 000 eurų.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

7 A. Gottwald yra Vokietijos pilietis, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Hamburge (Vokietija); jis yra visiškai paralyžiuotas ir nevaldo kūno žemiau ketvirtojo stuburo slankstelio. Vokietijoje jam yra išduotas neįgalaus asmens pažymėjimas.

8 2006 m. rugpjūčio 26 d. A. Gottwald važiavo mokamu Austrijos keliu atostogauti į Austriją. Kelyje atlikus patikrinimą nustatyta, kad jis nenusipirko automobilyje klijuojamos vinjetės, t. y. iš anksto nesumokėjo laikinio kelių mokesčio.

9 2006 m. gruodžio 4 d. sprendimu *Bezirkshauptmannschaft Bregenz* jam skyrė 200 eurų baudą. Dėl šio sprendimo A. Gottwald padavė skundą *Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg*.

10 Skunde A. Gottwald, be kita ko, tvirtino: kadangi jis yra paralyžiuotas ir turi dėl to išduotą Vokietijos neįgalaus asmens pažymėjimą, pagal *BStMG 2002* 13 straipsnio 2 dalį jis, kaip ir asmenys, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijoje, turėjo teisę joje gauti nemokamą vinjetę.

11 Tokiomis aplinkybėmis, abejodamas dėl šios vinjetės išdavimo sąlygų teisėtumo pagal Bendrijos teisę, *Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg*

nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar EB 12 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kuri numato, kad metinė vinjetė automobiliui naudotis Federacijos mokamais keliais išduodama nemokamai tik tam tikrą negalią turintiems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijoje?“

Dėl prejudicinio klausimo

12 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar EB 12 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis draudžia tokią nacionalinės teisės nuostatą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuri metinę kelių vinjetę leidžia nemokamai išduoti tik neįgaliems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje.

Dėl priimtinumo

13 Austrijos vyriausybė ginčija prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą ir teigia, kad jis yra hipotetinis ir nesvarbus bylos baigčiai, nes A. Gottwald niekada nepateikė prašymo Austrijoje jam nemokamai išduoti šią vinjetę.

14 Konkrečiai kalbant, Austrijos valdžios institucijų teigimu, prejudicinis klausimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos dalyku, nes jis susijęs ne su sprendimu, kuriuo atsisakoma išduoti šią nemokamą vinjetę, kaip ji apibrėžiama *BStMG 2002* 13 straipsnio 2 dalyje, o tik su A. Gottwald pagal *BStMG 2002* 20 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į šio įstatymo 10 straipsnio 1 dalį ir 11 straipsnio 1 dalį, skirtos baudos už laikinio kelių mokesčio nesumokėjimą ginčijimu.

15 Vis dėlto tokiai argumentacijai negalima pritarti.

16 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, šiam teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant pagal EB 234 straipsnį, tik nagrinėjantis bylą nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos ypatumus turi įvertinti, ar jo sprendimui būtinas prejudicinis sprendimas, ir nustatyti Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl jeigu pateikti klausimai susiję su Bendrijos teisės nuostatos aiškinimu, Teisingumo Teismas iš esmės privalo priimti sprendimą (be kita ko, žr. 2001 m. kovo 13 d. Sprendimo *PreussenElektra*, C-379/98, Rink. p. I-2099, 38 punktą; 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Korhonen ir kt.*, C-18/01, Rink. p. I-5321, 19 punktą ir 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Asemfo*, C-295/05, Rink. p. I-2999, 30 punktą).

17 Iš to išplaukia, kad nacionalinio teismo pateiktų prejudicinių klausimų svarbos prezumpcija gali būti paneigiama tik išimtiniais atvejais, ypač jei yra akivaizdu, kad prašomas šiuose klausimuose nurodytų Bendrijos teisės normų išaiškinimas nesusijęs su pagrindinės bylos faktais arba dalyku (be kita ko, žr. 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bosman*, C-415/93, Rink. p. I-4921, 61 punktą ir 2008 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Gouvernement de la Communauté française ir Gouvernement wallon*, C-212/06, Rink. p. I-1683, 29 punktą).

18 Tačiau nors šioje byloje A. Gottwald pagal *BStMG 2002* 13 straipsnio 2 dalį nepateikė jokio prašymo dėl nemokamos vinjetės išdavimo, negalima atmesti to, kad Teisingumo Teismo atsakymas gali veiksmingai paveikti pagrindinės bylos baigtį.

19 Iš tikrųjų iš Austrijos vyriausybės per posėdį pateiktos informacijos matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi teisę sumažinti baudos dydį, jei nuspręstų, kad, atsižvelgiant į EB 12 straipsnyje įtvirtintą teisę nebūti diskriminuojamam dėl pilietybės, ieškovas pagrindinėje byloje turėjo teisę gauti nemokamą vinjetę.

20 Taigi, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad ši EB sutarties nuostata draudžia tokią nacionalinės teisė normą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, tai galėtų būti lengvinanti aplinkybė, kuri leistų nacionaliniam teismui sušvelninti A. Gottwald skirtą sankciją.

21 Todėl reikia konstatuoti, kad nėra akivaizdu, jog šis prejudicinis klausimas yra nesvarbus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui priimant sprendimą.

22 Taigi prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti pripažintas priimtinu.

Dėl esmės

23 Visų pirma reikia priminti, kad pagal teismo praktiką Europos Sąjungos pilietybe siekiama suteikti valstybių narių piliečiams esminį statusą, leidžiantį esantiems tokioje pačioje situacijoje būti vienodai teisiškai traktuojamiems, neatsižvelgiant į pilietybę ir nepažeidžiant šioje srityje aiškiai nustatytų išimčių (2005 m. kovo 15 d. Sprendimo *Bidar*, C-209/03, Rink. p. I-2119, 31 punktas bei 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Schempp*, C-403/03, Rink. p. I-6421, 15 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

24 Kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, kiekvienas Sąjungos pilietis visose situacijose, patenkančiose į Bendrijos teisės taikymo *ratione materiae* sritį, gali remtis EB 12 straipsniu, draudžiančiu bet kokią diskriminaciją dėl pilietybės (1998 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Martínez Sala*, C-85/96, Rink. p. I-2691, 62 punktas ir minėto Sprendimo *Schempp* 17 punktas).

25 Tokioms situacijoms, be kita ko, priskirtinos tos, kurios susijusios su laisvės judėti ir apsigyventi valstybės narės teritorijoje įgyvendinimu, kaip tai numato EB 18 straipsnis (žr. 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Garcia Avelio*, C-148/02, Rink. p. I-11613, 24 punktą; minėto Sprendimo *Bidar* 33 punktą bei 2008 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Förster*, C-158/07, Rink. p. I-8507, 37 punktą).

26 Tokiomis aplinkybėmis valstybės narės pilietis, pavyzdžiui, A. Gottwald, įgyvendindamas savo laisvę judėti ir apsigyventi Bendrijos teritorijoje, kad galėtų praleisti atostogas kitoje valstybėje narėje, gali remtis EB 12 straipsnyje įtvirtinta teise nebūti diskriminuojamam dėl pilietybės.

27 Šiuo atžvilgiu iš nusistovėjusios teismo praktikos taip pat matyti, kad vienodo piliečių ir ne piliečių vertinimo normos draudžia ne tik atvirą diskriminaciją dėl pilietybės, bet ir paslėptas diskriminacijos formas, kurios, taikant kitus kriterijus, sukelia tokių pačių

pasekmių (be kita ko, žr. 1997 m. sausio 23 d. Sprendimo *Pastoors ir Trans-Cap*, C-29/95, Rink. p. I-285, 16 punktą; 2002 m. kovo 19 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-224/00, Rink. p. I-2965, 15 punktą ir 2005 m. birželio 30 d. Sprendimo *Tod's ir Tod's France*, C-28/04, Rink. p. I-5781, 19 punktą).

28 Taip, pavyzdžiui, yra priemonės, kuri diferencijuoja asmenis pagal nuolatinės ar įprastos gyvenamosios vietos kriterijų, atveju, kai kyla grėsmė, kad ji daugiausia neigiamai paveiks kitų valstybių narių piliečius, nes valstybės teritorijoje nuolat negyvenantys asmenys bei ne rezidentai dažniausiai neturi tos valstybės pilietybės (be kita ko, žr. 1999 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Ciola*, C-224/97, Rink. p. I-2517, 14 punktą ir 2003 m. sausio 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-388/01, Rink. p. I-721, 14 punktą).

29 Šiuo atveju pagrindinėje byloje ginčijama nuostata paremta kaip tik tokios rūšies kriterijumi, nes ji teisę į nemokamą metinę vinjetę suteikia tik neįgaliems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijoje.

30 Toks diskriminacinis vertinimas Bendrijos teisės požiūriu gali būti pateisinamas, tik jeigu jis yra pagrįstas objektyviais bendrojo intereso pagrindais, nepriklausančiais nuo atitinkamų asmenų pilietybės ir proporcingais nacionalinės teisės teisėtai siekiamam tikslui (be kita ko, žr. 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *D'Hoop*, C-224/98, Rink. p. I-6191, 36 punktą; minėto Sprendimo *Garcia Avello* 31 punktą ir minėto Sprendimo *Bidar* 54 punktą).

31 Dėl objektyvių bendrojo intereso pagrindų Austrijos vyriausybė tvirtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama priemone siekiama skatinti asmenų, kurie dėl negalios negali pasinaudoti viešuoju transportu ir todėl turi naudotis asmenine transporto priemone, judumą ir socialinę integraciją. Jos teigimu, kadangi vinjetė galioja metus, tai rodo, kad ši priemonė yra skirta asmenims, kurie naudojasi keliais tam tikru dažnumu.

Nuolatinės ar įprastos gyvenamosios vietos reikalavimas yra tam tikros asmenų, besinaudojančių nemokama vinjete, integracijos į Austrijos visuomenę išraiška.

32 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad judumo ir neįgalių asmenų integracijos skatinimas bei siekis užtikrinti sąsają tarp atitinkamos valstybės narės visuomenės bei tokios lengvatos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, gavėjo tikrai gali būti objektyvūs bendrojo intereso pagrindai, galintys pateisinti tai, kad tokios lengvatos suteikimo sąlygos galėtų turėti įtakos Sąjungos piliečių judėjimo laisvei (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *D'Hoop* 38 punktą; 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Tas-Hagen ir Tas*, C-192/05, Rink. p. I-10451, 35 punktą ir 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Nerkowska*, C-499/06, Rink. p. I-3993, 37 punktą).

33 Tačiau dar reikia, kad būtų laikomasi šio sprendimo 30 punkte nurodytos proporcingumo sąlygos. Iš teismo praktikos išplaukia, kad priemonė yra proporcinga, jei būdama tinkama norimam tikslui pasiekti ji neviršija to, kas būtina jam pasiekti (be kita ko, žr. minėto Sprendimo *Tas-Hagen ir Tas* 35 punktą bei jame nurodytą teismo praktiką).

34 Konkrečiai dėl sąsajos su atitinkamos valstybės narės visuomene tvirtumo Teisingumo Teismas dėl tokios Bendrijos teisės nereglamentuojamos lengvatos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, turėjo galimybę nuspręsti, kad valstybės narės turi didelę diskreciją nustatyti tokio sąsajos vertinimo kriterijus (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Tas-Hagen ir Tas* 36 punktą).

35 Pagal teismo praktiką, jei yra tenkinamos tam tikros sąlygos, siekiant įrodyti, kad egzistuoja tam tikras integracijos laipsnis, nacionalinėje teisėje gali būti reikalaujama, kad lengvatos gavėjas tam tikrą laiką nuolat gyventų arba būtų rezidentas atitinkamoje valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Bidar* 59 punktą ir minėto Sprendimo *Förster* 50 punktą).

36 Kalbant apie tokią priemonę, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria siekiama neįgalių asmenų integracijos į nacionalinę visuomenę tikslais palengvinti jiems nuolatines keliones Austrijos teritorijoje, reikia konstatuoti, kad nuolatinės ar įprastos gyvenamosios vietos turėjimo reikalavimas yra tinkami kriterijai įrodyti tokių asmenų ryšį su atitinkamos valstybės narės visuomene ir, kaip savo išvados 71 punkte pažymėjo generalinis advokatas, juos išskirti kitų naudotojų, kurie tos valstybės keliais gali naudotis tik atsitiktinai ar laikinai, atžvilgiu.

37 Be to, reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės nuostata nemokamai kelių vinjetei gauti netaiko jokios papildomos sąlygos, susijusios su minimaliu laikotarpiu, per kurį asmuo turi nuolat ar įprastai gyventi Austrijoje.

38 Ankstesniuose punktuose išdėstyti samprotavimai dėl nuolatinės ir įprastos gyvenamosios vietos sąlygų proporcingumo pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės nuostata siekiamų tikslų atžvilgiu yra teisingi dar ir dėl to, kad, kaip per posėdį, neprieštaraujant šiuo klausimu kitiems suinteresuotiesiems asmenims, pateikusiems Teisingumo Teismui pastabas, paaiškino Austrijos vyriausybė, šios sąlygos yra aiškinamos plačiai, ir todėl išduodant nemokamą vinjetę kiti sąsajos veiksniai leidžia įrodyti pakankamą ryšį su Austrijos visuomene.

39 Kaip per posėdį pažymėjo Austrijos vyriausybė, neįgalus asmuo, kuris reguliariai atvyksta į šalį darbo ar asmeniniais reikalais, taip pat turi teisę į nemokamą kelių vinjetę, net jei Austrijoje neturi nuolatinės ar įprastos gyvenamosios vietos.

40 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad nacionalinė teisė neviršija to, kas būtina norimam tikslui pasiekti.

41 Todėl į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad EB 12 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog jis nedraudžia tokios nacionalinės teisės nuostatos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuri metinę kelių vinjetę leidžia nemokamai išduoti tik neįgaliems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje, įskaitant ir asmenis, kurie reguliariai atvyksta į šalį darbo ar asmeniniais reikalais.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

42 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

EB 12 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog jis nedraudžia tokios nacionalinės teisės nuostatos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuri metinę kelių vinjetę leidžia nemokamai išduoti tik neįgaliems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje, įskaitant ir asmenis, kurie reguliariai atvyksta į šalį darbo ar asmeniniais reikalais.

Parašai.